

carry out complex polyfunctional activities and effectively unleash actual individual and social problems.

Keywords: *victimological competence, teacher, key competencies, communicative competence, conflictological competence, socio-normative competence, facilitation competence.*

Волченко Лариса Петрівна – кандидат психологічних наук, директор середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 м. Северодонецька Луганської області.

УДК 159.93: 316.63

Гарькавець С. О.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕПОХУ ПАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

У статті розглянуто соціально-психологічні особливості впливу соціальних мереж на політичну активність особистості в умовах глобалізації інформаційного простору. Здійснена спроба визначити місце та роль соціальних мереж у спрямованості політичної активності особистості. Проаналізовано прояви гібридної агресії з використанням соціальних мереж та особливості ретрансляції інформативних повідомлень, що містять фейкові новини. Визначено, що зростання домінуючої ролі соціальних мереж може призвести до збільшення рівня масовізації реальної поведінки індивідів, у тому числі й політичного спрямування.

Ключові слова: *вплив, гібридна агресія, інформаційний супровід, політична активність, політичні процеси, соціальні мережі, фейкові новини.*

Постановка проблеми. Соціальні мережі («Facebook», «Twitter», «Telegram», «LinkedIn», «Google Plus+», «Instagram», «ВКонтакте», «Однокласники» та багато ін.), в останній час, набувають все більшого значення та стають майже чи не головним чинником, який безпосередньо впливає на свідомість людей, формує їхню картину світу. Вони змінили майже всі параметри людського життя й продовжують змінювати, впливаючи на думки та емоції користувачів, програмуючи їхнє ставлення до всіх аспектів життєдіяльності. Враховуючи те, що переважна більшість людей, які користуються соціальними мережами – це молодь (14-35 років), то за умов поширення Інтернету й можливості ним безкоштовного користування, без перебільшення можна стверджувати, що через 10-15 років соціальні мережі «поглинуть» майже всіх людей і вони стануть основним джерелом постачання інформації.

На теперішній час соціальні мережі вже формують ставлення індивідів до тих або інших суб'єктів політики, впливають на їхній вибір (наприклад, вибори Президента США Д. Трампа), консолідують прихильників та утворюють ілюзорні образи спілкування з кумирами. Але соціально-психологічний зміст соціальних мережевих комунікацій подекуди виявляє проблему наявності правди та брехні

(фейків, постправди) в повідомленнях, викривленого орієнтування користувачів в потоках наявної інформації. Більше того, за допомогою соціальних мереж можливе об'єднання людей для висловлення непокори владі або навіть з метою зміни діючих режимів.

Разом із цим, соціальні мережі забезпечують користувачів не тільки певною інформацією, а й завдяки знаковим системам, забезпечують взаємовплив між ними, що відбувається на рівні знань, думок, ідей, ціннісних ставлень, емоційних станів тощо. Як зазначають деякі дослідники продукування комунікації у соціальних мережах має більш складну конфігурацію, ніж безпосереднє спілкування між людьми, а отже така комунікація є більш ефективною стосовно великої кількості людей [13]. А у політичних процесах, комунікація в соціальних мережах і питома вага їхньої впливовості становлять ще більш складну проблему для свого розв'язання, яка з часом буде тільки ускладнюватися.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблеми масової комунікації, у тому числі й у соціальних мережах, широко досліджуються, як зарубіжними (М. Аргайл, Д. Белл, Є. Богданов, Дж. Гербнер, В. Зазикін, Г. Лассуелл, Т. Ньюкомб, Дж. Фрідман, Е. Холл та ін.), так й вітчизняними (В. Васютинський, В. Москаленко, Г. Почепцов, М. Пірен, В. Татенко та ін.) ученими [1; 2; 4; 8; 9; 10; 11; 12; 13]. При цьому, більшість дослідників комунікацію визначає як механізм настройки, який створює стійку та відтворюючу узгодженість у суспільстві, а масову комунікацію як таку, яка спрямована на підтримку злагоди у суспільстві [7; 13]. Відтак, соціальну комунікацію можна визначити як різновид масової комунікації, яка передбачає різний зміст і форми свого відтворення, що є проекцією суспільних відносин та історичного досвіду людей.

Разом із цим, в умовах розвитку інформаційного суспільства виникають і нові форми соціальної комунікації. Останні за своїм змістом є більш індивідуалізовані та інтерактивні, та такими, яким є більше притаманна «достовірність» з точки зору масової свідомості [7].

Треба зазначити, що соціальну комунікацію ще визначають як формування єдиного загальносвітового інформаційного простору або як інтеграцію каналів інформаційного зв'язку [13]. Такий аспект комунікації з'явився під впливом інформаційної революції на початку 90-х років ХХ століття. До нього відносять Інтернет та глобальне телебачення. Проте, основним змістом інформаційної революції стало змінення предметів праці. Якщо раніше людство спрямовувало свої зусилля на природу та середовище, то з початком революційних змін головним об'єктом таких зусиль стала свідомість людини, як на індивідуальному, так і на колективному рівнях. Завдяки новим інформаційним технологіям «промивання мізків» стало високорентабельним бізнесом. Особливо це спостерігається у політичному просторі, оскільки від цього залежить спрямованість політичної активності особистості, а разом із нею й її політичний вибір.

Разом із цим, дослідники зазначають, що саме соціальні мережі швидко спрощують ситуацію комунікації, що не може зробити телебачення та будь-який інший засіб масової інформації [11; 13]. Для користувачів соціальні мережі стають тим чинником, завдяки якому підвищується якість відносин з іншими людьми, підвищується власна самооцінка та виникає можливість показати себе іншим в більш

привабливому вигляді. Також, соціальні мережі значно підсилили можливості суб'єктів політичного процесу поширювати про себе позитивну інформацію в реальному часі. Якщо раніше інформація подавалася вертикально – від політиків або інституцій, то тепер горизонтально – від користувача до користувача, а сама інформація не має меж для свого поширення.

Як зазначає Г. Почепцов [12] соціальні мережі привнесли й нове розуміння правди. Якщо до виникнення Інтернету правда була пов'язана з певним засобом інформації (газета, радіо, телепрограма тощо), який був комунікатором її ретрансляції, то на теперішній час правда прив'язана до джерела, а чим більш джерел, тим більше правди. Але це породило проблеми фейкових новин, які виявляються нічим іншим як полуправдою або самою гіршою брехнею. Отже, зворотній (реверсний) бік соціальних мереж виявляється таким, що утворює ілюзію іншого світу, у який переміщується користувач. Але таких користувачів виявляється багато й вони об'єднуються мережею та, як наслідок такого об'єднання, стають спільними друзями й ворогами, спільними героями та покидьками, спільними кумирами та відторгненими, приймають спільні норми та девіації тощо.

Таким чином, соціальні мережі розширюють поле масової комунікації та поглиблюють її можливості, що не може бути поза інтересами суб'єктів політики. Останні використовують соціальні мережі та через них пробують формувати такі соціальні установки у користувачів, які надають можливість прийти їм до влади або її утримувати.

Мета статті полягає у визначенні соціально-психологічних особливостей інформаційного супроводу політичних процесів за допомогою соціальних мереж, які на теперішній час набувають особливого значення, цінність яких вже не можливо переоцінити.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Ми акцент робимо на тому, що соціальні мережі вже на теперішній час значною мірою володарюють в системі масових комунікацій, оскільки саме завдяки ним відбулися значні події як за кордоном (у 2009-2013 рр. масові прояви непокори громадян у цілому ряді країн Північної Африки та Близького Сходу), так й в Україні (у 2013-2014 рр. Революція Гідності).

Проте, інформаційний супровід політичних процесів за допомогою соціальних мереж стає ефективним, якщо має місце артикуляція потреб користувачів. У свій час Е. Фромм зазначав, що потреби, які властиві тільки людині, еволюціонували в історичному розвитку людства, а різні соціальні системи, в свою чергу, вплинули на виявлення цих потреб. Отже, сьогодні ми маємо конфлікт, який полягає у тому, що людина вирішує для себе, чи бути вільною, чи знаходитись у безпеці. Звідси ми маємо і різновиди поведінки: авторитаризм, деструктивність та конформізм. Не один із різновидів не є конструктивною поведінкою, тому що вплив соціальної дійсності може розмивати нормативні підвалини кожного з них. Проте вчений вважає, що існуюча дихотомія вибору «свобода – безпека» зумовлена унікальними екзистенціальними потребами, які закладено в природі людини. До таких потреб Фромм відносить: потребу у встановленні зв'язків; потребу у подоланні; потребу у коріннях; потребу в ідентичності; потребу у системі поглядів і відданості [16].

Як ми вже раніше зазначали, потреба у встановленні зв'язків, для людини виявляється найбільш значущою, а тому система соціальної комунікації в епоху глобалізації світу виступає найголовнішим чинником впливу на свідомість особистості та визначення спрямованості її поведінки [3]. Зазначимо, що вплив ми розглядаємо як складне соціально-психологічне утворення, яке у феноменологічному плані виступає полімодальним явищем або процесом, внаслідок якого відбувається зміна установок, намірів, уявлень та оцінок індивіда. Вплив має безпосереднє відношення до тих процесів, завдяки яким люди погоджуються або не погоджуються з тим, що є прийнятною поведінкою, формують, підтримують або змінюють соціальні норми або соціальні умови, які породжують ці форми або впливають на них [5].

Разом із цим істотний вплив на сприйняття інформації, у тому числі й політичного змісту, виявляє належність індивіда або потенційного виборця до певної соціокультурної групи, що знаходить своє вираження у таких обставинах:

- особиста позиція людини та її ставлення до тих або інших соціальних об'єктів знаходяться під сильним впливом групи, до якої вона належить або прагне належати;
- людина нагороджується за прихильність груповій думці та карається за відхилення від неї;
- людині важче змінити свою позицію, яка відома оточуючим, ніж ту, яка залишається її приватною думкою;
- групові дискусії або колективно ухвалені рішення сприяють швидкому подоланню внутрішнього опору, якій-небудь думці або рішенням;
- підтримка хоча б однієї людини ослабляє силу тиску думки групи, до якої належить певний індивід;
- найприхильніші груповим нормам індивіди що найменше схильні до дії комунікації, яка цим нормам суперечить;
- форма подачі інформації та її особливості значущо позначаються на її успішному засвоєнні [4].

Сьогодні характеризується тим, що той хто хотів нових контактів, має їх вже достатньо, а той хто хотів структурувати свої плани, завдяки соціальним мережам, має можливість залучати до своїх справ ще більше нових членів. Як зазначають фахівці глобалізація інформаційного середовища надала можливість реалізувати майже чи не всі ідеї, які продукує сучасне людство [6; 7].

По новому презентують себе індивіди й у політичному процесі. Світовий комунікаційний процес зміг зробити більш виразними ті протиріччя, які приховувалися окремими державами. Відтак стала можливою активізація участі людей у безпосередньому спілкуванні з політичними лідерами. Достатньо заглянути на сайти Інтернету, щоб побачити, які думки та погляди висловлюють громадяни про певні політичні події у світі. Цей чинник світового спілкування змушує людей приймати інтереси та позиції представників інших країн, замислюватися про дії у масштабі всього світу, враховувати всесвітню оцінку відносно власних поглядів і надає можливість долучатися до світових подій та навіть приймати в них участь. І в той же час, людина стає більше розбірливою у виборі партнерів по спілкуванню, знаходити собі однодумців на іншому кінці світу.

Також розвиваються нові форми соціальних асоціацій, які пов'язані між собою сучасними засобами зв'язку та в окремих випадках ці асоціації можуть суттєво впливати на політичні аспекти у різних регіонах, й особливо тоді, коли асоціації через соціальні мережі об'єднуються та збільшуються у своїх розмірах.

Разом із цим треба зазначити, якщо раніше було важко контролювати кожну «кухню», де велися політичні розмови, то тепер уся соціокультурна, економічна та політична оцінка тих або інших подій стала прозорою для тих, хто контролює соціальні мережі. Більше того, володіння соціальними мережами визначає об'єм влади, який зосереджується в руках різних людей або організацій, що створює умови для ведення приватної політики у світовому масштабі. Наприклад, громадяни США (особливо після 11 вересня 2001 р.) зазначають, що мають певні проблеми у спілкуванні через електронні мережі, оскільки держава та приватні компанії, які ними володіють, повністю контролюють цей процес. А в Україні такі обмеження вживаються у зв'язку з гібридною агресією Російської Федерації.

Слід зазначити, що гібридна агресія, на думку Я. Берзінса, має свій вимір (автор наводить десять відмінностей від звичайної війни), який можливо екстраполювати у соціальних мережах. Це прямий вплив на аудиторію, її розбещення, запровадження технологій культурних війн, війна репрезентацій, війна у людській свідомості, ведення війни постійно без часових меж і нав'язування її як природної умови життя нації [12]. Тобто, в соціальних мережах основним полем битви стають як когніції, так і емоції користувачів.

Проте, у кожному суспільстві виникає прошарок соціальних інформаторів, які використовують соціальні мережі з метою формування тих або інших політичних переваг. При цьому, переслідуючи власні інтереси, такі інформатори можуть віддалятися від інтересів суспільства, що може призвести до нівелювання правди та перетворення інформації на пропаганду [11], оскільки остання заперечує дифузю ідей та думок від самого низу до самого верху. Але найбільш суттєвим у цьому сенсі виявляється те, що ця частина суспільства, яка прагне керувати, сама виявляється більше вразливою перед такими впливами й набуває контурів дегенеративної еліти. Знаходячись на верхніх щаблях суспільства, розумово вона далека від відповідних позицій, на які має претензії. Зв'язок між різними прошарками суспільства стає розірваним і неповноцінним, що призводить до зростання розриву у середині суспільства. Проте, це створює умови для посилення тенденцій щодо формування інформаційного суспільства, яке все більше віддаляється від основної маси громадян і вливається у єдине глобальне інформаційне співтовариство. Тобто, надмірне користування соціальними мережами робить дуже вразливою кожного користувача.

Крім того, за допомогою Інтернету, соціальних мереж можна у режимі реального часу спостерігати за акціями масових протестів, терористичними актами, або слухати промови радикально налаштованих політичних лідерів з призовами до знищення інших людей. Отже виявляється, що сьогодні вже не достатньо дотримуватися тільки тих соціальних норм, які продукують звичаї або традиції, про які ми ще десять років тому стверджували [15]. Як зазначають фахівці необхідний розвиток нового сенсу глобальної справедливості, нового, більш універсального розуміння людини, її гідності та поваги [7].

Отже, інформаційний супровід будь-яких політичних процесів з використання соціальних мереж вже став знаковою подією, а власно соціальні мережі перетворилися на головний майданчик, на якому суб'єкти політики ведуть боротьбу за прихильність користувачів мереж. При цьому, через соціальні мережі індивідам екстраполюється ілюзія про те, що вони нібито вільні обирати будь що та вільно висловлюватися будь про що. Але, насправді, вибір користувачів соціальних мереж обмежується тим, що спроможні та бажають запропонувати ті, хто ними володіє. Це, наприклад, засвідчує гібридна агресія РФ, за якої, такі соціальні мережі, як «ВКонтакте», «Однокласники» та ряд інших, що контролюються російським бізнесом (належать мільярдеру А. Усманову) і російськими державними органами (ФСБ), ведуть підривно діяльність проти України.

Разом із цим, слід звернути увагу на те, що соціальні мережі сприяють огрупованню користувачів та особливо молоді, якій пропонуються одна й та ж музика, їжа, напої, взуття, одяг тощо. Підлітки та юнаки ще не спроможні достатньо критично мислити, а отже це обертається рабським наслідуванням споживацьких смаків, у тому числі й у сфері політичних пристрастей. Тобто, соціальні мережі сприяють формуванню політичних настанов, смаків та упереджень користувачів й стають могутніми інформаційними каналами, що спроможні суттєво вплинути на майбутній політичний ландшафт не тільки окремих держав, а й всього світу в цілому.

Висновок. Соціальні мережі на сучасному етапі розвитку вже сприяють об'єднанню користувачів і безпосередньо впливають на формування їхніх політичних настанов і спрямованості політичної активності. Вони спроможні прищепити споживачам інформації норми, цінності, зразки поведінки та залучити їх до певної політичної культури. На відміну від інших засобів комунікації, соціальні мережі дієво впливають не тільки на когнітивні компоненти психіки особистості, а й на емоційно-вольові. У перспективі панування соціальних мереж може призвести до того, що значно збільшиться рівень масовизації реальної поведінки індивідів, у тому числі й політичної. Враховуючи те, що соціальні мережі можуть бути «приватизованими» різними політичними угрупованнями або тоталітарними інституціями, у перспективі є ризик отримати користувачів, які будуть у реальному житті керуватися виключно емоційними, фоновими аспектами реальних подій, без критичного осмислення того, що насправді відбувається. Це може призвести до встановлення глобальної диктатури та втрати людством демократичних координат існування.

Перспективи подальших наукових пошуків ми вбачаємо у з'ясуванні особливостей впливу інформації, що ретранслюється за допомогою соціальних мереж на індивідів із різними системами модальності, а саме – з візуальною, аудіальною та кінестетичною домінуючою системою репрезентацій.

Список використаної літератури

1. Богданов Е. Н. Психология личности в конфликте: [учебное пособие] / Е. Н. Богданов, В. Г. Зазыкин. – СПб. : Питер, 2004. – 224 с.
2. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади / Вадим Васютинський. – К., 2005. – 492 с.

3. Гарькавець С. О. Особливості впливу соціальної комунікації на політичну активність особистості в умовах глобалізаційних процесів / С. О. Гарькавець // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Серія «Психологія». – Вип. 50. – 2012. – № 1032. – С. 225-228.
4. Гарькавець С. О. Психологія політичного вибору: [навчальний посібник] / С. О. Гарькавець. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 116 с.
5. Гарькавець С. О. Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі: [монографія] / С. О. Гарькавець. – Луганськ: вид-во «Ноулідж», 2010. – 343 с.
6. Глухова А. В. Политическая конфликтология перед вызовами глобализации / А. В. Глухова // Социологические исследования. – 2005. – № 8 – С. 100-106.
7. Иванов В. Н. Массовая коммуникация в условиях глобализации / В. Н. Иванов, М. М. Назаров // Социологические исследования. – 2003 – № 10. – С. 20-28.
8. Москаленко В. В. Соціальна психологія: [підручник]. / В. В. Москаленко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
9. Пірен М. І. Основи політичної психології: [навчальний посібник]. / М. І. Пірен.– К. : Міленіум, 2003. – 418 с.
10. Политическая психология: [хрестоматия] / [сост. Е. Б. Шестопа]. – М. : Аспект Пресс, 2007. – 448 с.
11. Почепцов Г. Информация как оружие: как и почему она может представлять опасность [Электронный ресурс] / Георгий Почепцов // Media Sapiens – 7. 05. 2017. – Режим доступа к статье : http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/informatsiya_kak_oruzhie_kak_i_pochemu_ona_mozhet_predstavlyat_opasnost/.
12. Почепцов Г. Новые тенденции в сфере информационных войн [Электронный ресурс] / Георгий Почепцов // Пси-фактор. – Режим доступа к статье : <http://psyfactor.org/psyops/infowar8.htm>.
13. Психология массовой коммуникации: [учебник для вузов / под ред. А. А. Бодалева, А. А. Деркача, Л. Г. Лаптева]. – М. : Гардарика, 2008. – 254 с.
14. Татенко В. О. Лідер XXI / LIDER XXI. Соціально-психологічні студії / В. О. Татенко. – К. : Видавничий Дім «КОРПОРАЦІЯ», 2004. – 198 с.
15. Третьяченко В. В. Психологія правослухняної та протиправної поведінки особистості в умовах трансформації українського суспільства: [монографія] / В. В. Третьяченко, С. О. Гарькавець, О. А. Коломійцев. – Луганськ : Знання, 2008. – 344 с.
16. Фромм Э. Человек для самого себя / Эрих Фромм. – М. : Республика, 1993.

Транслітерація

1. Bohdanov E. N. Psykholohyia lychnosti v konfolykte: [uchebnoe posobyie] / E. N. Bohdanov, V. H. Zazykun. – SPb. : Pyter, 2004. – 224 s.
2. Vasiutynskyi V. Interaktsiina psykholohiia vlady / Vadym Vasiutynskyi. – K., 2005.– 492 s.

3. Harkavets S. O. Osoblyvosti vplyvu sotsialnoi komunikatsii na politychnu aktyvnist osobystosti v umovakh hlobalizatsiinykh protsesiv / S. O. Harkavets // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. – Seriiia «Psykhohohiia». – Vyp. 50. – 2012. – № 1032. – S. 225-228.

4. Harkavets S. O. Psykhohohiia politychnoho vyboru: [navchalnyi posibnyk] / S. O. Harkavets. – Luhansk : Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2006. – 116 s.

5. Harkavets S. O. Sotsialno-normatyvnyi konformizm osobystosti u psykhohohichnomu vymiri: [monohrafiia] / S. O. Harkavets. – Luhansk: vyd-vo «Noulidzh», 2010. – 343 s.

6. Hlukhova A. V. Polytycheskaia konflyktohohiia pered vyzovamy hlobalyzatsy / A. V. Hlukhova // Sotsyolohycheskye yssledovanyia. – 2005. – № 8 – S. 100-106.

7. Yvanov V. N. Massovaia kommunkatsyia v uslovyiakh hlobalyzatsyy / V. N. Yvanov, M. M. Nazarov // Sotsyolohycheskye yssledovanyia. – 2003 – № 10. – S. 20-28.

8. Moskalenko V. V. Sotsialna psykhohohiia: [pidruchnyk]. / V. V. Moskalenko. – Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury, 2005. – 624 s.

9. Piren M. I. Osnovy politychnoi psykhohohii: [navchalnyi posibnyk]. / M. I. Piren.– K. : Milenium, 2003. – 418 s.

10. Polytycheskaia psykhohohiia: [khrestomatyia] / [cost. E. B. Shestopal]. – M. : Aspekt Press, 2007. – 448 s.

11. Pocheptsov H. Ynfornatsyia kak oruzhye: kak y pochemu ona mozhet predstavliat opasnost [Elektronnyi resurs] / Heorhyi Pocheptsov // Media Sapiens – 7.05.2017. – Rezhym dostupa k state : http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/informatsiya_kak_oruzhie_kak_i_pochemu_ona_mozhet_predstavlyat_opasnost/.

12. Pocheptsov H. Novyye tendentsyy v sfere ynfornatsyonnykh voiv [Elektronnyi resurs] / Heorhyi Pocheptsov // Psy-faktor. – Rezhym dostupa k state : <http://psyfactor.org/psyops/infowar8.htm>.

13. Psykhohohiia massovoi kommunkatsyy: [uchebnyk dlia vuzov / pod red. A. A. Bodaleva, A. A. Derkacha, L. H. Lapteva]. – M. : Hardaryky, 2008. – 254 s.

14. Tatenko V. O. Lider KhKhI / LIDER XXI. Sotsialno-psykhohohichni studii / V. O. Tatenko. – K. : Vydavnychi Dim “KORPORATsIia”, 2004. – 198 s.

15. Tretiachenko V. V. Psykhohohiia pravoslukhnianoi ta protypravnoi povedinky osobystosti v umovakh transformatsii ukrainskoho suspilstva: [monohrafiia] / V. V. Tretiachenko, S. O. Harkavets, O. A. Kolomiitsev. – Luhansk : Znannia, 2008. – 344 s.

16. Fromm E. Chelovek dlia samoho sebia / Erykh Fromm. – M. : Respublyka, 1993.

Гарькавец С. А.

Социально-психологические особенности информационного сопровождения политических процессов в эпоху господства социальных сетей

В статье рассмотрены социально-психологические особенности влияния социальных сетей на политическую активность личности в условиях глобализации информационного пространства. Осуществлена попытка определить место и роль

социальных сетей в направленности политической активности личности. Проанализировано проявление гибридной агрессии с использованием социальных сетей и особенности ретрансляции информационных сообщений, которые содержат фейковые новости. Определено, что возрастание доминирующей роли социальных сетей может привести к увеличению уровня массовизации реального поведения индивидов, в том числе и политической направленности.

Ключевые слова: влияние, гибридная агрессия, информационное сопровождение, политическая активность, политические процессы, социальные сети, фейковые новости.

Harkavets S. O.

Socio-psychological characteristics of information support for the political process in an era of dominance of social networks

The article considers the socio-psychological characteristics of the influence of social networks on the political activity of the individual in the context of the globalization of the information space. An attempt was made to determine the place and role of social networks in the direction of political activity of the individual. The manifestation of hybrid aggression using social networks and features of relaying information messages that contain fake news are analyzed. It is determined that an increase in the dominant role of social networks can lead to an increase in the level of increase in mass of the real behavior of individuals, including political orientation.

Keywords: influence, hybrid aggression, information support, political activity, political processes, social networks, fake news.

Гарькавець Сергій Олексійович, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк).

УДК 159.9

Голенцовська О.С.

ЦІННІСНО-РОЛЬОВІ ПАРАМЕТРИ РЕГУЛЯЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО УСПІХУ В КОМАНДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті представлено результати теоретичного аналізу проблеми особистісної успішності у командній діяльності в контексті визначення та характеристики ціннісно-рольових параметрів, що її регулюють. Огляд дослідницьких підходів до вивчення означеної теми дозволяє розглядати можливість досягнення успіху в командній діяльності через ефективність системи міжсуб'єктної взаємодії учасників команди, їх життєвих цінностей та ролей. У ході наукових розвідок встановлено, що в основі ціннісно-рольової регуляції особистісної успішності в команді є ціннісна своєрідність особистості та її рольова компетентність.

Здійснений аналіз надає змогу визначити та охарактеризувати основні параметри ціннісно-рольової регуляції особистісного успіху в командній діяльності.